

ZUZENDU AKATSAK:

BOGA-BOGA, MARINELA

Mende luzeetan zehar lanbiderik inportanteenetako bat izan zen Euskal Herrian balearen arrantza, Gipuzkoan eta Lapurdin batez ere. Hemengo arpoilari**ek** ospe handia zuten, eta euskal ontzietan ez ezik, kanpokoetan ere harrera ona izaten zuten. Soldata ona eskaintzen zieten nonahi. Berehala etorri zen, ordea, erregearen debeku**a**: bere mendeko arrantzale**ek** kanpoko itsasontzietan lan eginez gero, heriotza-zigorra jasoko zutela agindu zuen Felipe III.**ak**.

XV. mendean aurrerapen handiak izan zituen arrantza-teknik**ak**, eta jakina, horren eraginez, balea urritzen hasi zen. Zer egin orduan? Arrantzale**ek** ez zuten bi aldiz pentsatu: balea zegoen lekuetara joango ziren! Eta horrelaxe egin zuten: Kanadako Ternua eta Labrador isletaraino joan ziren. Colon bera baino lehen iritsi ote ziren Ameriketara? Batzue**ek** horrela diote... Auskalo! Egia da, ordea, oso ausartak zirela euskal arrantzaleak eta Ternuako itsasertzera iristen aurrenetako**ak** izan zirela.

Selma Huxley izeneko emakume baten lanei esker datu asko ditugu Kanadan ibilitako euskaldunei buruz, XVI. mendetik aurrera batez ere. Balearen gantza saltzen ibiltzen ziren hango portuetan. Honela zioen, esate baterako, Jacob Cartier nabigatzaile**ak** Frantziako Frantzisko I.ari bidalitako idatzi batean: " Hemengo leku-izen**ek**, indio**ek** esaten dituzten euskal hitzek eta arpoia erabiltzeko modu**ak** aditzera ematen dutenez, euskaldunak izan ziren Labradorko lehen bale-arrantzale**ak**".

Gipuzko**ak** 63.000 bizilagun baino ez zituenelarik, bi mila arrantzale**ek** itsasoratzen omen ziren balearen arrantzako abenturan. Kontatzen dutenez, 1554ko maiatzaren 20an Pasaiko portu sarrera jendez bete omen zen, Kanadarantz zihoazen hamaika itsasontziri agur egitera joanak. Haiek negarrak!

Beti ez zuten suerte bera izaten, noski, baina 1566an, esate baterako, Mutrikuko San Nikolas ontzi**ak** 36 balea harrapatu omen zituen eta 1.100 olio-upel eta 200 arroa balea-bizar zekarrela itzuli zen Europara.

Itsasaldi**ak** sei hilabete irauten zuen. Lehendabizi burdina eramaten zuten Sevilla edo Cadizera, eta handik ateratzen ziren arrantzara, sotoak gatzez beteta. Kanadan, berriz, olak egiten zituzten itsasertzean, bale**a** hil ondoren, han zatitu eta olio a upeleratzeko. Teilak Euskal Herritik eramaten zituzten eta teila horiei esker aurkitu dira orain orduko olen aztarn**ak**.

Kanada aldeko lan**ak** egin eta atzera Europara itzultzen ziren neguko hotz handiak etorri baino lehen. Nahiago izaten zuten bidaia luze eta arriskutsu hartan abiatu, zero azpiko 30 graduraino iritsi zitekeen hotza sufritu baino. Behin, 1577an, Europarantz abiatzear zirela, ontzi**ak** izotz**ak** harrapatu eta 540 marineli hil omen ziren, gehienak gipuzkoarrak.